

Іван Мищак,
старш. наук. співроб. відділу формування інформаційних ресурсів
Фонду Президентів України,
д-р істор. наук, проф.

ВІЙНА РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ: АНАЛІЗ ІНТЕРНЕТ-МЕДІА

(аналітичний огляд зарубіжної преси про події в Україні за 1–30 червня 2024 року)

Опубліковано: Мищак І.М. Війна росії проти України: аналіз інтернет-медіа (аналітичний огляд зарубіжної преси про події в Україні за 1–30 червня 2024 року) // Україна у відгуках зарубіжної преси. 2024. Вип. 6 (184). С. 6–23.

В огляді публікацій інтернет-медіа за червень 2024 року було проаналізовано 36 інтернет-версій медіаресурсів 18 країн світу. Найбільшу активність у висвітленні української тематики проявили інтернет-видання Іспанії (11 %), Великої Британії (9 %), Франції та Угорщини (по 8 %), США, Японії, Словаччини та Німеччини (по 6 %), Італії, Литви, Чехії, Швеції, Польщі та Естонії (по 5 %), Латвії (4 %), Нідерландів та Бельгії (по 3 % *(див. діаграму 1)*).

Лідерами серед зарубіжних медіа за кількістю та часткою публікацій на українську тематику стали: британська газета «The Guardian» та іспанська «ABC» (по 6,30 %), французький журнал «L'Obs» та іспанська газета «El Mundo» (по 4,60 %), угорська газета «Portfolio» (3,87 %), польська «Rzeczpospolita», американська «New York Post» та угорська «Nepszava» (по 3,63 %), японська «The Asahi Shimbun» та французька «Le Monde» (по 3,39 %) *(див. діаграми 2, 3)*.

Іспанські інтернет-видання «ABC» та «El Mundo» за часткою публікацій про Україну посідають перше місце серед закордонних інтернет-медіа. Низка репортажів висвітлює скрутне становище українських міст і сіл, які по багато годин залишаються без світла через цілеспрямоване знищення росіянами енергетичних потужностей нашої держави. Іспанські журналісти описують побут українців і висловлюють занепокоєння, що з наближенням зими умови проживання цивільного населення ще більше погіршаться, що спровокує новий виток гуманітарної кризи. Також читачів інформують про акції українців у різних містах Іспанії. Маніфестанти намагаються привернути увагу світової спільноти до подій в Україні й закликають долучатися до них у засудженні російської агресії. Відзначається, що такі акції викликають співчуття та підтримку в іспанців. Так само іспанські медіа багато пишуть про реакцію в іспаномовних країнах Латинської Америки на події в Україні. Наголошено, що підтримку нашій державі висловлюють глави таких держав, як Аргентина, Еквадор, Чилі та ін. Водночас зазначено, що росія чинить тиск на латиноамериканських лідерів, зокрема в Аргентині, закликаючи їх відмовитися від проукраїнської позиції та погрожуючи «кроками у відповідь». Оглядачі іспанських медіа багато уваги приділяють різноманітним формам допомоги Україні. Передусім ідеться про поставки зброї. Так, «El Mundo» інформує своїх читачів, що друга партія зенітних ракет великої дальності Patriot, надіслана Іспанією, прибула в Україну та приєдналася до першої партії цієї оборонної зброї, поставленої наприкінці квітня минулого року. Крім того, до нового пакету озброєння включено другу партію бойових танків Leopard, різні типи боєприпасів, включаючи 155-мм артилерійські снаряди, системи боротьби з безпілотниками, системи оптико-електронного спостереження та стеження тощо. «El Mundo» нагадує, що прем'єр-міністр Іспанії П. Санчес і Президент України В. Зеленський підписали в Мадриді угоду про

безпеку, яка включає зобов'язання щодо «військової підтримки» України з боку Іспанії на суму 1 млрд євро у 2024 році. Разом із тим іспанські видання наводять слова міністерки оборони Іспанії М. Роблес, яка була «категорично проти того, щоб країни-союзники відправляли війська в Україну, оскільки це може стати «приводом» для путіна для «ескалації» конфлікту». На думку іспанських журналістів, ключовою проблемою нині також є те, що західні уряди навіть у разі постачання зброї Україні не дозволяють використовувати її по об'єктах на території росії, як про це просить Україна. Ідеться, зокрема, про можливість завдати ударів по аеродромах, з яких російські бомбардувальники роблять вильоти для знищення українських позицій та завдання ударів по українських містах. У таких умовах єдиною ефективною відповіддю українців залишаються безпілотники власного виробництва. Іспанські журналісти підтверджують, що в розробці й застосуванні безпілотників наша держава досягла значного успіху й навіть першою у світі створила нові війська безпілотних систем. Вагоме місце серед публікацій посідає тематика економічної співпраці. Як відзначає кореспондент «ABC», уряд Іспанії зробив новий крок у сприянні інвестиціям іспанських компаній в Україну з візитом до Києва міністра економіки К. Боді, який провів першу Спільну комісію з українською колегою Ю. Свириденко з питань промисловості та торгівлі між двома країнами за останні шість років. Наголошено, що до Києва прибули представники 23 іспанських державних та приватних компаній, зокрема Acciona Energía, CAF, Adif, Grupo Cobra, Matachana та Renfe, які проведуть зустріч з українськими бізнесменами для налагодження подальшої двосторонньої співпраці.

Британські газети «The Guardian» та «The Independent», які посідають друге місце серед закордонних національних видань за висвітленням подій в Україні та про Україну, значну увагу приділяють дипломатичним зусиллям української влади щодо продовження підтримки нашої держави в боротьбі з російським агресором. Так, кореспондент «The Guardian» у Південно-Східній Азії Р. Реткліфф зазначила, що, виступаючи на найбільшій в Азії безпековій конференції «Діалог Шангри-Ла» в Сінгапурі, український Президент В. Зеленський прагнув заручитися підтримкою серед країн Азіатсько-Тихоокеанського регіону, закликаючи їх взяти участь у швейцарському саміті миру. Берлінський кореспондент «The Guardian» К. Коннолі пише про третю Міжнародну конференція з питань відновлення Ukraine Recovery Conference 2024, в якій взяли участь понад 2 тисячі осіб із більш як 60 країн світу. Зауважено, що Президент України В. Зеленський і його союзники використали цю конференцію в Берліні, щоб лобювати міжнародний бізнес на підтримку зусиль з відновлення України. П. Вінтур у статті «The Guardian» зазначає, що пошкодження, завдані росією українській енергосистемі, призвели до закликів скликати конференцію з відновлення, щоб переключити увагу з довготривалої реконструкції і зосередитися на запобіганні тривалим відключенням електроенергії взимку 2024 року. Генеральний директор Німецько-українського бюро М. Неллес закликав зосередитися на нагальних кризових питаннях, бо понад 50 % енергетичних потужностей країни зруйновано, і ситуація виглядає все більш загрозливою. Британські оглядачі повідомляють, що 24 червня 2024 року Міжнародний кримінальний суд видав ордери на арешт С. Шойгу та В. Герасимова «за ймовірні міжнародні злочини, вчинені щонайменше з 10 жовтня 2022 року до 9 березня 2023 року. Міжнародний кримінальний суд визнав, що є достатні підстави вважати, що двоє підозрюваних несуть відповідальність за ракетні удари російських збройних сил по українській електричній інфраструктурі. Кореспонденти «The Independent» інформують, що росія прискорила руйнування прифронтових міст України у 2024 році до раніше небачених у війні масштабів, використовуючи плануючі бомби та розширюючи мережу злітно-посадкових смуг. За інформацією видання, бомби

радянської епохи дешево адаптуються за допомогою імпоротної електроніки, яка дозволяє російським військовим літакам на великій відстані запускати їх над Україною. Своєю чергою редактор газети «The Guardian» з питань оборони та безпеки Д. Саббах прокоментував новий аналіз, представлений до Міжнародного кримінального суду у Гаазі юристами Global Rights Compliance, які працюють спільно з Урядом України. У ньому стверджується, що росія застосувала навмисну модель тактики знищення голодом під час облоги українського міста Маріуполь на початку 2022 року, що було рівносильне військовому злочину. Партнер Global Rights Compliance К. Мердок заявила, що близько 90 % медичних закладів та будинків у місті було зруйновано або пошкоджено під час облоги, а пункти роздачі продовольства, а також маршрути гуманітарної евакуації зазнали бомбардувань. Підраховано, що під час оточення та захоплення міста Маріуполя на початку війни в Україні загинуло 22000 людей. Британські журналісти багато пишуть про заходи української влади щодо зміцнення безпеки та стабілізації ситуації всередині держави. Кореспондентка «The Independent» С. Куллаб вважає, що Київ вдається до стратегії «гнутиися, але не ламатися», щоб виграти час, поки не отримає більше західного озброєння і боєприпасів на фронті. Поступившись частиною території, Україна отримала можливість вести бойові дії з більш захищених позицій. Також згадується низка кадрових змін, проведених Президентом України В. Зеленським. Ідеться про рішення замінити командувача Об'єднаних сил Збройних Сил України генерал-лейтенанта Ю. Содоля на бригадного генерала А. Гнатова, а також призначення О. Морозова на посаду начальника Управління державної охорони. Зазначається, що і перше, і друге призначення були вимушеними та продиктованими необхідністю таких змін.

Журналісти французьких видань «Le Monde» та «L'Obs» інформують про зростання напруженості між Парижем та Москвою на тлі подій в Україні. Цю напруженість дописувачі видань пов'язують із рішучими заявами президента Франції Е. Макрона про підтримку нашої держави, можливість направлення французьких військових в Україну, готовність надати озброєння для протидії агресору. У статті Е. Вінсент для «Le Monde» зазначається, що президент Франції Е. Макрон оголосив про надання Україні літаків Mirage 2000-5. Це рішення, за твердженням журналістки, є новим кроком у підтримці України у боротьбі з російською агресією. Як зауважують кореспонденти журналу «L'Obs» і газети «Le Monde», напруження між Францією і росією також зростає, оскільки Франція планує підготувати 4500 українських солдатів на своїй території. Окремо повідомляється, що президент Франції Е. Макрон заявив про намір швидко дооформити коаліцію країн, готових надіслати військових інструкторів в Україну, зазначивши, що кілька партнерів Франції вже погодилися на це. Французькі журналісти широко висвітлюють візит Президента України В. Зеленського до Франції. Аналізується виступ Глави Української держави перед парламентом Франції, висловлення подяки Франції за підтримку України в умовах війни з росією. Журналісти відзначають паралель В. Зеленського між нинішньою ситуацією та подіями 80 років тому, наголошуючи на агресії Росії та необхідності єднання проти неї. Акцентовано увагу на словах Президента України про те, що «російський режим не знає меж», обвинуваченні путіна в початку великомасштабної війни та геноциді українців. Французькі медіа пишуть про події на російсько-українському фронті та потенціал для посилення спроможності ЗСУ протидіяти агресору. П. Брето в статті «Le Monde» повідомляє, що на фронті в Україні ініціатива тепер на боці Росії. Після початкового захоплення чверті території України в лютому 2022 року російська армія відступила, стабілізуючи свої позиції. Станом на 31 травня 2024 року ситуація на полі бою майже не змінилася з листопада 2022 року, коли українські сили здійснили успішний

контрнаступ. Росія поступово відновила контроль над частиною фронту, особливо на сході та півночі від Харкова, і станом на травень 2024 року контролювала близько 17,57 % території України, стверджує французький журналіст.

Угорські видання «Portfolio» та «Nepszava» інформують своїх читачів про позицію угорської влади щодо російсько-української війни, мирного саміту у Швейцарії та ініціатив інших держав у мирних питаннях. Фактично констатується розділеність у позиціях угорського політикуму щодо підтримки України. Відзначено, що на тлі проросійської позиції уряду опозиція натомість більш лояльно та зі співчуттям ставиться до України. Так, у статті «Nepszava» Д. Татар, дипломат у відставці, критикує «прихильність до миру» владної партії Фідес, висловлену під час виборчої кампанії. Демократична коаліція та партії Momentum і LMP традиційно критично відреагували на виступ прем'єр-міністра В. Орбана на Марші миру. К. Добрев у своїй заяві звинуватила В. Орбана, зазначивши, що він уклав «брудну газову угоду» з путіним, фінансуючи його війну проти України. А. Донат з Momentum заявила, що В. Орбан підтримує тотальну перемогу росії та поразку України, наголосивши на необхідності підтримки України. За повідомленням «Portfolio», Європейський Союз розробив юридичне рішення для обходу вето Угорщини щодо використання прибутку від заморожених російських активів для купівлі зброї Україні. Ж. Боррель заявив, що оскільки Угорщина утрималася від попередньої угоди про виділення доходів від заморожених активів Росії, вона не може брати участь у рішенні про використання цих коштів. Це може усунути перешкоду для планів G7 надати Києву кредит у 50 мільярдів доларів. Автор статті Д. Сабо зазначає, що уряд Угорщини блокує ще сім рішень ЄС щодо озброєння Києва на суму близько 6,6 мільярдів євро. Оглядач «Portfolio» Д. Гусак обговорює реакцію росії на постачання НАТО зброї для України. Він звертає увагу на те, що путін анонсує можливість поставки зброї американським ворогам. Хоча короткостроково це має невеликий ефект, довгостроково, за словами оглядача, це може негативно вплинути на стабільність у Європі, яка стане головною жертвою в цьому конфлікті. Оглядачі «Portfolio» присвятили низку матеріалів втратам угорської економіки у зв'язку з російсько-українською війною. Так, у статті А. Вайнхардта йдеться про можливий розвал угорсько-російської газотранспортної структури через судові справи проти Газпрому. Зазначається, що, хоча російський газ все одно надходитиме в Угорщину іншими шляхами, це може вплинути на стабільність постачання. Проблема, на переконання А. Вайнхардта, виникла через те, що багато європейських компаній відмовилися платити в рублях, що призвело до зупинки постачань Газпромом і численних судових позовів. Висловлюється сподівання, що транзит російського газу через Україну продовжиться і після 2025 року, незважаючи на юридичні складнощі та судові процеси. Своєю чергою Д. Сабо зазначає, що угорська військова промисловість навіть за останні два роки має складнощі з виробництвом і збутом продукції. Вона не отримує прибутку навіть на тлі загальної активізації військових видатків у Європі та напруги між росією й Україною. Д. Сабо нагадує, що Угорщина не постачає зброю в Україну, а місцеві виробники несуть втрати, в той час як більшість європейських фірм, навпаки, зростають у зв'язку з підвищеним попитом на зброю.

Аналіз співвідношення сфер огляду української проблематики у зарубіжних інтернет-виданнях упродовж червня 2024 року засвідчив, що оглядачами більш активно оцінювалися роль і місце нашої держави у світовій політиці (80 %). Безпосередньо російському вторгненню в Україну в оглядах зарубіжних медіа приділено значно менше уваги (20 %) (див. діаграми 4, 5).

Російське вторгнення в Україну в зарубіжних інтернет-медіа за структурою висвітлених питань виглядає так: соціально-культурне життя українського

суспільства – 18 %, діяльність української влади – 17 %, військові дії ЗСУ, ТРО, партизанів – 16 %, портрети українського спротиву – 10 %, прогнози та коментарі щодо ситуації на фронті – 9 % (див. діаграму 6).

Російське вторгнення в Україну найчастіше висвітлювалося: іспанськими газетами «ABC» (19,75 %) та «El Mundo» (13,58 %), британськими «The Independent» (8,64 %) та «The Guardian» (7,41 %), польською «Rzeczpospolita» (7,41 %), американським журналом «Time» (6,17 %), словацьким виданням «Denník N» (4,94 %), італійською газетою «Avvenire» (3,70 %), французьким журналом «L'Obs» та американською газетою «New York Post» (по 2,47 %) (див. діаграму 7).

Упродовж червня 2024 року соціально-культурне життя українського суспільства було головною темою обговорення в зарубіжних інтернет-медіа.

Іспанська «El Mundo» демонструє своїм читачам нескорений дух українців, які протистоять російському вторгненню та підтримують українську культуру. Відзначено істотну трансформацію суспільства, зокрема перехід багатьох людей з російської на українську мову. Наголошено, що саме українська культура опинилася під російським ударом. Автор допису нагадує, що російські війська вдарили по типографії «Фактор-Друк» у Харкові 23 травня. Наразі там над входом до офісів висять портрети семи загиблих, а біля входу – букет червоних троянд і старий верстат – перший, який фірма використовувала після здобуття Україною незалежності у 1991 році. Підкреслено, що в той час, як росіяни атакують харківські фабрики, які друкували книжки українською мовою, різні групи місцевих мешканців збирають російськомовні книжки та обмінюють їх на військову техніку для київської армії. Так, видавництво «Vivat» організувало збір книжок російською мовою на переробку, аби допомогти благодійному фонду «Гуркіт» збирати гроші на ЗСУ. Ф. Жоржеско на шпальтах французької «Le Monde» розповідає про запуск інтернет-порталу «Читай Україну» на сайті Українського інституту у Франції, що є частиною зусиль протистояння культурному знищенню з боку росії. О. Зеленська під час відкриття другої філії Інституту в Парижі у листопаді 2023 року наголосила, що українська культура свідчить про існування України, незважаючи на знищення 700 культурних об'єктів. Н. Гузенко-Будьє, директорка французької філії Інституту, підкреслила важливість популяризації української культурної спадщини і творчості сучасних українських письменників, таких як А. Чапай та О. Забужко, серед французьких читачів. У матеріалі іспанської «ABC» йдеться про єврейський центр у Дніпрі, який має давню єврейську традицію і сьогодні є беззаперечною столицею єврейської України завдяки неймовірній історії успіху, яку втілює директор місцевої громади З. Брез. Автор допису наголошує, що ані Голокост, ані радянські переслідування не змогли покласти край юдаїзму в Україні, який також не зникне через російське військове вторгнення саме завдяки таким громадам, як у місті Дніпро, де вирує єврейське життя, яке перевершує життя багатьох єврейських центрів у Європі чи Америці. Кореспондент британської газети «The Guardian» у Києві Ш. Вокер розповідає про нову документальну стрічку «Реал» українського режисера та військового О. Сенцова. Сам режисер зазначив, що «Реал» – це не кіно в класичному його розумінні, це шматок життя на війні, який був знятий випадково, але який показує його справжнє обличчя без прикрас та фальші. Відзначається, що світова прем'єра стрічки відбудеться на 58-му Міжнародному кінофестивалі у чеських Карлових Варах. Кілька закордонних видань («El Mundo», «Nepzava») присвятило статті огляду гри української збірної на чемпіонаті Європи з футболу. Незважаючи на загально невдалий виступ національної збірної, оглядачі зі співчуттям пишуть про те, що доводиться переживати українським футболістам. Так, у дописі «El Mundo» повідомляється, що збірна України по футболу завжди перебуває на

прямому зв'язку з бійцями ЗСУ. Читачам нагадують, що село півзахисника М. Шапаренка було повністю знищене, із 6000 жителів залишилося лише 300, немає світла та води. Така ж ситуація у селі С. Сидорчука. Рідне місто Красноград А. Луніна і М. Мудрика бомбила російська армія з початку війни, а нога тренера С. Реброва не ступала у його будинок у Донецьку вже десять років. Це реальність українських чоловіків, теж футболістів, які грають на чемпіонаті Європи в Німеччині за тисячі кілометрів від свого дому, якщо він у них ще залишився, підкреслює автор статті. Разом із тим він стверджує, що щоранку і вдень, перед кожним тренуванням, українська команда шикується, кладе руку на серце і слухає гімн своєї країни, а тренер С. Ребров називає це «способом повернути солдатам на фронті всі повідомлення, які вони надсилають команді щодня».

Діяльність української влади стала другою за кількісними показниками темою висвітлення закордонних інтернет-медіа упродовж аналізованого періоду.

За словами політичного редактора німецької газети «Frankfurter Allgemeine» Р. Весера, Президент України В. Зеленський під час виступу у Сінгапурі, де проходила зустріч глав оборонних відомств країн Азіатсько-Тихоокеанського регіону, включаючи Китай та США, звинуватив Китай у тому, що він намагається відмовити інші країни від участі у міжнародній мирній конференції по Україні і тим самим допомагає росії саботувати саміт. На думку автора статті, ставлення Китаю відіграє важливу роль у його позиції щодо війни росії проти України. Він зазначає, що найбільш очевидним фактором є бажання Китаю використовувати дії росії як важіль у своїй боротьбі проти західної гегемонії, тому звинувачення В. Зеленського на адресу Пекіна в тому, що він зриває мирний саміт у Швейцарії, є більш ніж правдоподібним. Латвійська «Neatkarīgā Rīta Avīze» продовжує тему саміту у Швейцарії. У редакцій статті видання відзначено, що Президент України В. Зеленський на першому мирному саміті в Швейцарії заявив, що вироблений та узгоджений план дій буде передано представникам росії, щоб на другому мирному саміті можна було досягти реального припинення війни. Водночас В. Зеленський не уточнив, чи готовий він до прямих переговорів із російським диктатором путіним. Кореспондент британської «The Guardian» П. Зауер пише про сміливі кроки Глави Української держави щодо відвідування позицій українських військ на різних ділянках фронту. Ідеться, зокрема, про неоголошений візит В. Зеленського до Донецької області. Такі кроки, стверджує автор статті, сприяють зміцненню морального духу серед українських військових на тлі триваючого просування російських військ. Низка закордонних видань відзначила успішні зусилля української влади щодо обміну військовополоненими. Зазначається, що для цього використовуються різні посередники, а головне – досягнення результату. Так, шведська «Aftonbladet» інформує про великий обмін полоненими 25 червня, у ході якого звільнено по 90 військовополонених з обох сторін. Зазначається, що країни здійснили понад 50 обмінів полоненими з моменту повномасштабного вторгнення росії в Україну в лютому 2022 року. Цього разу обмін полоненими був домовлений Об'єднаними Арабськими Еміратами. Своєю чергою іспанська «El Mundo» та італійська «Libero Quotidiano» повідомили про звільнення з російського полону завдяки зусиллям Ватикану 10 українців, яких утримували роками. Серед них два священики Української греко-католицької церкви Б. Гелета та І. Левицький, «затримані в Бердянську за опір окупантам», а також заступник голови Меджлісу кримськотатарського народу Н. Джелял.

Роль і місце України у світовій політиці за структурою висвітлених у червні 2024 року питань виглядає так: реакція світових політиків, діячів та організацій – 26 %, вплив російського вторгнення в Україну на світову політику й економіку – 15 %,

збройна допомога Україні – 13 %, мирні пропозиції та переговорний процес – 9 %, закордонні візити українських державних та громадських діячів; фінансова та економічна допомога Україні – по 5 %, євроінтеграція України – 4 %, благодійна, гуманітарна та медична допомога Україні – 3 % (див. діаграму 8).

Найчастіше роль і місце України у світовій політиці упродовж аналізованого періоду висвітлювали: британська «The Guardian» (6,02 %), французький журнал «L'Obs» (5,12 %), угорські видання «Portfolio» (4,82 %) та «Nepszava» (4,22 %), японська «The Asahi Shimbun» (4,22 %), американська «New York Post» та німецький «Focus» (по 3,92 %), французька «Le Monde» (3,61 %), італійська «Libero Quotidiano» та японська «Japan Today» (по 3,31 %) (див. діаграму 9).

Реакція світових політиків, діячів та організацій на події в Україні продовжує залишатися у центрі уваги зарубіжних інтернет-видань.

Американське видання «New York Post» у редакційній статті зазначає, що президент Д. Байден гранично чітко виклав свою точку зору на іноземні напади: Америка допомагатиме своїм союзникам чинити опір – доти, доки вони не завдадуть своїм ворогам надто великої шкоди. Як пише видання, Д. Байден підтримує Україну в її боротьбі проти російського вторгнення, проте він обмежує удари українців американською зброєю по території росії. У статті підкреслено також, що США не посилають найпотужнішу американську зброю, яка могла б реально змінити ситуацію на полі бою. Своєю чергою президент консалтингової компанії з питань політичних ризиків «Eurasia Group», головний редактор американського журналу «Time» Я. Бреммер пише про ризики, які зараз бере на себе адміністрація Д. Байдена, аби підтримати Україну. Останнім прикладом є рішення Білого дому дозволити українським силам використати надану США зброю для завдання ударів по цілях на території росії. Я. Бреммер прогнозує, що невдовзі можна буде побачити персонал НАТО на території України для навчання бійців. Як зазначає політолог, побоювання нових наступів росії змусили західних лідерів турбуватися, що Україна може програти війну, якщо вони не вдадуться до термінових і рішучих дій. На думку автора, тим не менш, існує реальний ризик конфлікту росії зі США та іншими членами НАТО. У репортажі іспанської «ABC» відзначено запевнення президента Франції Е. Макрона в тому, що країни, які підтримують Україну, не захитаються і збережуть свою підтримку, «оскільки свобода – це щоденна боротьба». «Спасибі українському народу за його мужність, за його любов до свободи», – сказав Е. Макрон на міжнародній церемонії вшанування 80-ї річниці висадки в Нормандії. Японська «Japan Today» також цитує президента Франції Е. Макрона, який під час зустрічі із Президентом України В. Зеленським розкритикував те, що він назвав «табором пацифістів із духом поразки» щодо боротьби України з російським вторгненням, пообіцявши, що український опір не закінчиться капітуляцією. Він додав, що миру в конфлікті неможливо досягти через «капітуляцію сторони, яка зазнала нападу». Італійська «Libero Quotidiano» наводить слова віцепрем'єр-міністра і міністра закордонних справ Італії А. Таяні, який заявив, що «ми лише відстоюємо право України бути незалежною і вільною. Ми працюємо, щоб захистити незалежність України, зосереджуючись на демократії». За словами політика, «Італія не буде посилати солдатів в Україну, але ми повинні змусити путіна сісти за стіл миру». Натомість Д. Конте, італійський правник і політик, заявив, що «ми стоїмо на порозі третьої світової війни. Ми були настільки близькі до завершення переговорів на почесних для України умовах. Але наші правителі – всі, очевидно, починаючи з Вашингтона і Лондона – нав'язали нам військову стратегію, яка передбачає військову ескалацію», – додав він. Шведська «Aftonbladet» цитує лідера Лівой партії Швеції Ю. Шестедта. За його словами, позиція Лівой партії полягає в тому,

що всі мирні переговори залежать від України, незалежно від того, що говорять інші партії. У лівій групі в Європарламенті, де сидітиме Ю. Шестедт, є голоси, які виступають за мирні переговори з росією. У їхніх аргументах ховається дружелюбність до росії, проти якої рішуче виступає більшість європейського істеблішменту і яка розділяє Європейський Парламент на два табори: крайні ліві та крайні праві – ті, хто дружньо налаштований до росії, і ті, хто проти.

Вплив російського вторгнення в Україну на світову політику й економіку також активно обговорюється зарубіжними оглядачами.

На шпальтах німецького видання «Focus» Г. Штайнгарт пише, що росія та Китай об'єднуються, щоб створити нову мегаімперію, яка об'єднає всі антизахідні сили у військову та економічну бойову форму. Ми можемо, стверджує автор, продовжувати розглядати економічне зростання Китаю, загрози в Південно-Китайському морі та війну путіна в Україні як окремі події, але було б розумніше бачити їх такими, якими вони є: народження нової імперії, а разом з нею муки нового світового порядку. Японська «The Asahi Shimbun» інформує про те, що Японія разом із провідними західними країнами починає вживати заходів, щоб зменшити свою залежність від російського ядерного палива, прагнучи побудувати незалежний ланцюг поставок. Зазначається, що західні країни продовжували покладатися на росію щодо ядерного палива навіть після того, як остання вторглася в Україну в лютому 2022 року. Однак зараз Японія, Сполучені Штати Америки, Велика Британія, Франція та Канада заявили у спільній заяві, що вони «рішучі створити стійкий глобальний ринок поставок урану, вільний від російського впливу». Економічна журналістка видання «Rzeczpospolita» І. Трусевич, посилаючись на інформацію «Bloomberg», пише, що Єврокомісія веде переговори з Україною про збереження трубопровідного транзиту газу після 2024 року, коли закінчиться контракт Нафтогазу з газпромом. Але мова йде лише про неросійську сировину, уточнює журналістка. Видання нагадує, що кілька країн Європи (Словаччина, Угорщина та Австрія) продовжують отримувати російський газ по трубопроводу, що проходить через Україну. Литовська журналістка «Verslo žinios» А. Шкултінайте повідомляє, що президентка Європейської комісії У. фон дер Ляєн, яка балотується на другий термін, оголосила, що після переобрання призначить нового єврокомісара, відповідального за оборону. За словами журналістки, після нападу росії на Україну питання оборони стали актуальнішими, ніж будь-коли, тому Східна Європа здебільшого сприйняла пропозицію позитивно, але деякі експерти переконані, що ця посада, хоч і звучить поважно, може не надати реальних повноважень новому комісару. Відповідно до опублікованого нідерландським виданням «Algemeen Dagblad» звіту, війна в Україні не тільки знищує життя та інфраструктуру, але й завдає великої шкоди клімату. Група дослідників за підтримки українського Уряду спробувала підрахувати загальні викиди CO₂ у результаті дворічної війни. За підрахунками, вони складають приблизно 175 млн тонн. Як відзначає литовська «Lietuvos rytas», міжнародне кредитно-рейтингове агентство S&P оголосило, що знизило рейтинги трьох країн Балтії – Естонії, Латвії та Литви, мотивуючи це наслідками війни в Україні та геополітичними ризиками конфлікту з росією. S&P зазначило, що зниження рейтингу відображає «нашу думку про те, що вплив війни в Україні та ширших регіональних геополітичних ризиків» вплине на «економічне зростання, державні фінанси та конкурентоспроможність Балтійського регіону в середньостроковій перспективі». Естонський історик і оглядач М. Кулдкепс у статті для «Postimees» пише, що ініціативи з надання допомоги Україні почали виходити з тимчасового глухого кута. За його словами, затвердження пакету допомоги США, недавній дозвіл західних країн використовувати принаймні частину поставленої зброї проти росії мають велике

значення, також все серйозніше говорять про використання заморожених активів росії на користь України. Як вважає М. Кулдкепп, погрози росії про те, що після всього цього буде якась безпрецедентна ескалація, як завжди, не дали результату.

Упродовж червня 2024 року більшість зарубіжних оглядачів у висвітленні української проблематики дотримувалася нейтральної тональності. Частка нейтральних повідомлень становила 75,79 %. Водночас частка позитивних повідомлень склала 21,55 %, а негативних – 2,66 % (див. діаграму 10).

Найчастіше зарубіжні інтернет-медіа з нейтральних позицій висвітлювали реакцію зарубіжних політиків і громадських діячів та організацій на події в Україні, становище на російсько-українському фронті, мирні ініціативи Президента України. Упродовж аналізованого періоду у нейтральних тонах місце і роль України у світовій політиці представлені в 276 статтях і повідомленнях. 51 стаття і повідомлення вирізнялися позитивною тональністю, а 5 – негативною. Що стосується ситуації в Україні безпосередньо під час російського вторгнення, то нейтральна інформація представлена в 37 статтях і повідомленнях. 38 статей і повідомлень мали виражену позитивну тональність, а 6 – негативну (див. діаграму 11).

Упродовж червня 2024 року лише нейтральна тональність статей прослідковується в матеріалах інтернет-видань Канади («National Post», «Toronto Sun»), Німеччини («Frankfurter Allgemeine», «Focus») та Угорщини («Portfolio», «Nepszava»). Переважна більшість нейтральних статей і повідомлень також була опублікована у виданнях Естонії («Postimees», «Eesti Päevaleht»), Японії («The Asahi Shimbun», «Japan Today»), Нідерландів («Algemeen Dagblad», «De Telegraaf») та Франції («Le Monde», «L'Obs»).

У редакційній статті японської «The Asahi Shimbun» йдеться про перший саміт із питань миру в Україні, що пройшов у Швейцарії. Читачів знайомлять зі спільною заявою саміту, в якій проголошено відданість «принципам суверенітету, незалежності та територіальної цілісності всіх держав, включаючи Україну». Однак зазначено, що більше 10 країн-учасниць, які надають пріоритет відносинам із росією, вирішили не підписувати заяву. Зустріч, за визначенням японського видання, вивела на перший план сувору реальність того, що ситуація ще не дозріла для запуску процесу розробки конкретної дорожньої карти до миру. Основним досягненням зустрічі названо встановлення спільного розуміння ключових питань, які необхідно вирішити для початку змістовного діалогу про конфлікт. Своєю чергою нідерландська журналістка С. Шельфaut на сторінках «Algemeen Dagblad» зазначає, що на мирному саміті у Швейцарії Україна розраховувала заручитися міжнародною підтримкою миру на українських умовах і для Президента України саміт був частково вдалим, оскільки він отримав підтримку. За словами журналістки, у підсумковій декларації країн-учасниць зазначено, що незалежність і територіальна цілісність України повинні поважатися. Разом із тим вона констатує, що декларацію не підписали Бразилія, Індія, Саудівська Аравія та Південна Африка, а перспектива лише початку мирних переговорів між двома країнами здається дальнішою, ніж будь-коли. Канадська «National Post» вміщує точку зору професора політології Д. Кіртона, який очолює дослідницьку групу G7 в Університеті Торонто. Вчений зазначає, що Україні потрібні три речі: зброя, кадри та гроші. За його словами, Канада не зможе надати людей, запаси зброї в Канаді обмежені, тому потрібно підтримувати Україну фінансово. Ця думка підтверджується діями канадської влади. Так, в іншій статті видання повідомляється про те, що Канада виділить 5 млрд доларів для позики Україні, яка базуватиметься на майбутніх доходах від заморожених російських активів. Журналістка Н. Аль Малліз зазначає, що Канада бере активну участь у прагненні США використати заморожені активи для допомоги

Україні. Канада також оголосила про санкції проти 11 осіб і 16 організацій, пов'язаних із військово-промисловим комплексом росії, у тому числі й організацій, причетних до обходу санкцій щодо російської нафти. Інше канадське видання «Toronto Sun» інформує про збройну підтримку нашої держави. Зокрема, міністри оборони країн НАТО схвалили оперативний план, який передбачає більшу роль Альянсу в постачанні зброї та навчанні українських військових. На цій зустрічі міністр оборони Канади Б. Блер заявив, що федеральний уряд Канади, який відданий підтримці України, передає в дар 900 канадських дронів для зміцнення обороноздатності України. Крім того, за словами Б. Блера, у тісній координації із союзниками бойова група під керівництвом Канади у Латвії збільшується до розмірів бригади. У статті німецького видання «Frankfurter Allgemeine» йдеться про те, що федерального канцлера О. Шольца неодноразово закликали доставити німецькі крилаті ракети «Taurus» в Україну, але він завжди виступав проти. Натомість Німеччина, як і США, нещодавно дозволила Україні атакувати російські об'єкти зброєю, поставленою із Заходу, щоб стримувати атаки на Харків. У статті зазначається про попередження путіна, згідно з яким можливе постачання ракет «Taurus» в Україну остаточно зруйнує російсько-німецькі відносини, однак журналіст видання констатує, що російсько-німецькі відносини вже знаходяться на низькому рівні через загарбницьку війну росії проти України.

Позитивні оцінки щодо подій в Україні упродовж червня 2024 року з'являлися переважно в інтернет-виданнях Бельгії («The Brussels Times», «POLITICO»), Польщі («Rzeczpospolita», «Do Rzeczy»), Словаччини («Denník N», «Nový Čas»), Швеції («Aftonbladet», «Svenska Dagbladet»), Іспанії («ABC», «El Mundo»).

Бельгійська «The Brussels Times» інформує про підписання США десятирічної безпекової угоди з Україною на полях саміту G7 в Італії. У заяві адміністрації США, оприлюдненій незадовго до церемонії підписання, йдеться про те, що США надсилають цією угодою «рішучий знак непохитної підтримки України». Угода має стати кроком до можливого вступу України в НАТО. Згідно з угодою, США підтверджують свою підтримку захисту Україною свого суверенітету та територіальної цілісності на тлі агресії росії. Сполучені Штати Америки мають намір надати довгострокову матеріальну підтримку, навчання та консультування, забезпечення, розвідку, безпеку, оборонно-промислово, інституційну та іншу підтримку для розвитку українських сил безпеки й оборони. Японська «Japan Today» вказує на підписання схожої безпекової угоди Японії та України, а також нагадує, що за більш ніж два роки після вторгнення росії Україна підписала 15 інших подібних угод, які зобов'язують її союзників довгостроково підтримувати Україну, включаючи Велику Британію, Францію та Німеччину. Г. Дж. Шатц, старший економіст RAND і професор аналізу політики у Вищій школі Pardee RAND, у колонці бельгійського «POLITICO» пише, що західні союзники нарешті виконують свої обіцянки, надаючи Україні суттєву економічну допомогу, зброю, угоди з безпеки, а тепер і більшу свободу на полі бою. Україна також набирає обертів іншими способами, які могли б дозволити їй захистити свою незалежність, досягти сприятливого результату війни та розпочати програму реконструкції, яка міцно пов'яже її з євроатлантичною спільнотою. Зараз перспективи України виглядають краще, ніж на початку 2023 року, вважає автор колонки. У редакційній статті литовського видання «Verslo žinios» йдеться про те, що за підсумками виборів проєвропейські та проукраїнські євродепутати складуть більшість у новому Європарламенті і, очікується, що У. фон дер Ляен збереже свій пост голови ЄК. Висловлено сподівання, що «ця родина політиків із демократичними цінностями й надалі підтримуватиме Україну, її боротьбу з росіянами-окупантами, її прагнення вступити до лав ЄС». Словацька газета «Nový čas» повідомляє, що Україна підготувала

основу для створення єдиної зони роумінгового зв'язку з іншими державами ЄС і тепер громадяни ЄС зможуть телефонувати, відправляти повідомлення та користуватися Інтернетом на території України без додаткової плати. Це стало можливим завдяки схваленню закону про електронні комунікації, прийнявши який Україна виконала одну з умов євроінтеграції. Д. Гайос-Каневська, онлайн-редактор та юридичний журналіст «Rzeczpospolita», пише, що у середньому громадяни України реєструють у Польщі понад 2800 компаній на місяць. До початку повномасштабної війни українцями щомісяця створювалося лише трохи більше 200 підприємств. Протягом 2023 року до Польщі прибуло 30325 нових українських компаній. Це на 67 % більше, ніж роком раніше. Дані за перші п'ять місяців 2024 року показують, що кількість поданих українцями заявок продовжує зростати. Якщо темпи реєстрації збережуться до кінця року, то в 2024 році в Польщі з'являться 34 тисячі нових компаній з України. За інформацією італійської «Libero Quotidiano», міністр закордонних справ А. Таяні підписав Меморандум про патронат над Одесою. Метою Меморандуму є встановлення рамок співпраці та координації з українською владою з метою максимізації зусиль і можливостей для сприяння відбудові Одеси та її регіону після конфлікту з росією. А. Таяні також повідомив, що уряд Італії схвалив новий пакет допомоги Україні на 140 млн євро.

Негативна тональність інформаційних повідомлень про Україну прослідковувалася передусім в інтернет-виданнях Польщі («Rzeczpospolita», «Do Rzeczy»), Бельгії («The Brussels Times», «POLITICO»).

На думку автора статті у чеському виданні «Reflex» Т. Влаха, хоча українські військові отримали дозвіл від більшості західних союзників стріляти по військових об'єктах у росії, ситуація ускладнюється іншим – російськими засобами радіоелектронної боротьби та глушінням сигналу GPS. Для деяких видів зброї, наприклад HIMARS, через це ефективність впала до десяти відсотків. Зброя, яка в перший рік війни викликала жах у російських солдатів навіть далеко за фронтом, тепер беззуба, незважаючи на боєприпаси на десятки тисяч доларів, підкреслює автор. Як відзначає іспанська «ABC», війна, розв'язана росією проти України, призвела до того, що понад 4 млн людей залишили країну. Більшість біженців прямувала до країн-членів Європейського Союзу, перетинаючи саме польський кордон, а Німеччина була основним пунктом призначення. Наразі, як показують дослідження громадської думки, майже всі поляки вважають, що їхня країна повинна зменшувати виплати допомоги українським біженцям. Так, результати дослідження Варшавського університету та Економіко-гуманітарної академії показали, що польські громадяни почали менш прихильно ставитися до українських біженців в усіх сферах, крім прийому українських дітей до польських шкіл. Журналіст польського тижневика «Do Rzeczy» Л. Зборальський у своїй публікації пише, що поляки часто звинувачують чоловіків з України в тому, що вони втекли до Польщі, а не стали зі зброєю проти агресора. Найгірші випадки трапляються, коли молодих українців ловлять у Польщі на неадекватній поведінці чи, наприклад, на ДТП. Все частіше співвітчизники, дещо втомлені від постійної допомоги, яка триває вже два роки, починають запитувати: чому ця молодь комфортно влаштується на Заході, коли Україні потрібні захисники? Чому іноді вони вважають за краще комфортно жити тут, а інші, як правило, менш заможні, віддають життя за те, щоб ті, хто втік, могли повернутися? Схожу тематику у своїй статті у польському виданні «Rzeczpospolita» підіймає П. Єндрощик. Він оцінює міграційну політику та настрої німців по відношенню до біженців з України. Автор вважає, що «живучи на щедрі виплати», переважна більшість українських біженців не думає про роботу, а у Німеччині це не подобається не лише правим політикам.

«Безробітних біженців з України потрібно відправляти додому», цитує польський журналіст заяву голови депутатської групи ХСС у Бундестазі А. Добрінта. Водночас повідомляється, що цю заяву розкритикували партії урядової коаліції, натомість аплодували популістські групи справа та зліва на політичній сцені.

Отже, зарубіжні інтернет-медіа відзначають активні зусилля української влади щодо просування формули миру Президента України В. Зеленського, проведення саміту миру у Швейцарії та підписання безпекових угод з провідними державами світу, покликаними забезпечити надання допомоги нашій державі та гарантування її суверенітету згідно з нормами міжнародного права. Серед позитивних здобутків України оглядачі та експерти також вказують на розширення кола держав, які визнають право України завдавати ударів по території росії західною зброєю і, навіть, говорять про готовність розмістити на території нашої держави своїх інструкторів для підготовки солдатів ЗСУ. Водночас закордонні медіа відзначають посилення кризових явищ в українській енергетичній сфері, пов'язаних із масованими ракетними ударами росіян по критичній інфраструктурі України. Окрема увага приділена пошукам політиками та фінансистами західних держав механізмів фінансування відновлення України, зокрема за рахунок заморожених в інших державах коштів росії. Критичні зауваження на адресу України переважно пов'язані зі зменшенням підтримки українських біженців за кордоном, їхнім небажанням повертатися в Україну та стати на оборону власної держави.